HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[א]המנער טליתו בשבת חייב חטאת ולא אמרן אלא בחדתי אבל בעתיקי לית לן בה ולא אמרן אלא באוכמי אבל בחיורי וסומקי לית לן בה והוא דקפיד עלייהו עולא איקלע לפומבדיתא חזא רבנן דקא מנפצי גלימיהו אמר קמחללין רבנן שבתא אמר להו רב יהודה נפוצי ליה באפיה אנן לא קפדינן מידי אביי הוה קאי קמיה דרב יוסף א"ל הב לי כומתאי [חזא דאיכא] טלא עליה הוה קמחסם למיתבה ליה א"ל נפוץ שדי אנן לא קפדינן מידי א)אמר רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן [ב]היוצא בטלית מקופלת מונחת לו על כתיפו בשבת חייב חטאת תנ"ה סוחרי כסות היוצאים בטליתות מקופלות ומונחות על כתיפן בשבת חייבין חטאת ולא סוחרי כסות בלבד אמרו אלא כל אדם אלא שדרכן של מוכרין לצאת כך וחנוני [ג]היוצא במעות הצרורין לו בסדינו חייב חטאת ולא חנוני בלבד אמרו אלא כל אדם אלא שדרכו של חנוני לצאת כך [ד]והרטנין ג)יוצאין בסודרין [א] שעל כתיפן ולא רטנין בלבד אמרו אלא כל אדם אלא שדרכן של רטנין לצאת בכך א"ר יהודה מעשה בהורקנוס בנו של רבי אליעזר בן הורקנוס שיצא בסודר שעל כתיפו בשבת אלא שנימא כרוכה לו באצבעו וכשבא הדבר לפני חכמים אמרו [ה]אפילו אין נימא כרוכה לו באצבעו דרש רב נחמן בר רב חסדא משמיה דרב חסדא הלכה אע"פ שאין נימא כרוכה לו באצבעותיו עולא איקלע לבי אסי בר היני בעו מיניה מהו לעשות מרזב בשבת אמר להו הכי אמר רבי אלעי אסור לעשות מרזב בשבת מאי מרזב אמר ר' זירא כיסי בבלייתא ר' ירמיה הוה יתיב קמיה דר' זירא א"ל הכי מאי א"ל אסור והכי מאי א"ל אסור אמר רב פפא ד)[ו]נקוט האי כללא בידך כל אדעתא דלכנופי [ב] אסור כל דלהתנאות שרי כי הא דרב שישא בריה דרב אידי מתנאה בסדינו הוה כי אתא רב דימי אמר פעם אחת יצא רבי לשדה והיו שני צידי טליתו מונחין על כתיפו אמר לפניו יהושע בן זירוז בן חמיו של רבי מאיר בזו לא חייב ר' מאיר חטאת אמר ליה דקדק רבי מאיר עד כאן שלשל רבי טליתו כי אתא רבין אמר לא יהושע בן זירוז הוה אלא יהושע בן כפוסאי היה חתנו של ר' עקיבא אמר בזו לא חייב ר' עקיבא חטאת אמר לו דקדק ר"ע עד כאן שלשל רבי טליתו כי אתא רב שמואל בר רב יהודה אמר נשאל איתמר: **מתני'** הרוחץ במי מערה ובמי טבריא ונסתפג אפילו בעשר אלונטיאות לא יביאם בידו אבל עשרה בני אדם מסתפגין באלונטית אחת פניהם ידיהם ורגליהם ומביאין אותן בידן סכין וממשמשין ה) אבל לא מתעמלין ולא מתגררין אין יורדין ו)לקורדימא ז)ואין עושין אפיקטויזין ואין מעצבין את הקטן ואין מחזירין את השבר מי שנפרקה ידו ורגלו לא יטרפם בצונן אבל ח)רוחץ הוא כדרכו ואם נתרפא נתרפא: **גמ'** קתני מי מערה דומיא דמי טבריא מה מי טבריא חמין אף מי מערה חמין ט)הרוחץ דיעבד אין לכתחילה לא מכלל

דלהשתטף

המנער טליתו. מן העפר: **חייב חטאת.** [ס]דזהו ליבונה: **אלא באוכמי.** שהאבק מקלקל מראיתה וקפיד עליה: **והוא דקפיד עלייהו.** ללובשן עד שינערם: **קמחללי** (א) **שבתא.** וגלימי אוכמי הוו: **לא קפדינן.** לא איכפת לן אם יש עליה אבק הלכך לאו ליבון הוא: **כומתאי.** כובעי: **הוה קא מחסם.** לשון לא תחסום (דברים כה): **למיתבא ליה.** שצריך לנער הטל מעליה: **בטלית מקופלת.** לאחר שנתנה על ראשו הגביה שיפוליה על כתפיו: **חייב חטאת.** שאין זה דרך מלבוש: **והרטנין.** על שם מקום: **נימא כרוכה על אצבעו.** שלא יפול מכתפיו: **בר היני: מרזב.** מפרש לקמיה: **כיסי בבלייתא.** שמסלקין בגדיהם מן הארץ כשהן ארוכין וכופלין אותן כלפי מעלה פרונצי"ש ומחזיקין אותן [ג] ע"י חוטין והיינו כמין כיס וכמו מרזב: **אסור.** משום תקוני מנא: **הכי מאי.** קולט חלוקו י)(בפניו) בענין אחד ושואלו כגון זה מרזב או לא וחוזר וקולטו בענין אחר ושואלו: **לכנופי.** שיהא מתוקן תמיד להעמיד קיפולו לעולם: **להתנאות.** לפי שעה: **מתנאה בסדינו.** אחר שנתעטף היה מתקנו על גופו ומייפהו. ובחול קאמר כלומר אלמא לאורחיה בהכי וה"ה לשבת: **שני צידי טליתו.** שבימינו ובשמאלו לצד הקרקע: **בן זירוז: בזו לא חייב ר"מ חטאת.** בתמיה. דאין זה דרך מלבוש אלא דרך משוי: **דקדק ר"מ ע"כ.** בתמיה לחייב חטאת בדבר הדומה להיות מותר כזה שאינה מקופלת ואחוריה נופלין למטה מכתפיו אלא שצדדיה היו מונחין על כתפו: **שלשל.** הורידה למטה שקבל דבריו: **נשאל איתמר.** לא אירע מעשה זה לרבי אלא שאלו לפניו מהו לצאת בו ובקש להתיר עד שאמרו לפניו משום רבי מאיר חייב חטאת דאיהו סבר הואיל ואינה מקופלת שהרי אחוריה היו נופלין למטה מן כתפיו אלא שצדדיה היו מונחים על כתפיו הוה סבר דרך מלבוש הוא: **מתני' מי מערה.** מי מקוה מקורה (ב) שהוא חם ואין חומו יוצא. ודוקא חמין נקט ומש"ה קתני הרוחץ דיעבד: **ונסתפג.** וקינח: **אפי' בעשר אלונטיות.** סדינין שמקנחין בהן וסיפג בהן זה אחר זה. ורבותא היא דלא נפישי מיא בכל חד אפ"ה לא יביאם בידו בתוך ביתו אפי' ע"י עירוב שמא ישכח ויסחט בבואו: **אבל עשרה בני אדם.** הואיל ומרובין הן מדכרי אהדדי: **מסתפגין באלונטית אחת.** והיינו נמי רבותא דהדא אלונטית לעשרה (ג) נפישא ביה מיא אפילו הכי מביאין אותה בידים: **פניהם ידיהם ורגליהם.** אורחא דמילתא נקט וה"ה לכל גופם: **סכין.** שמן בשבת: **וממשמשין.** ביד על כל הגוף להנאה: **אבל לא מתעמלין.** לשפשף בכח: **ולא מתגררין** גר'. גרטי"ר במגררת שקורין אשטריי"א דהוי עובדא דחול: **לקורדימא.** שם הנהר. ובגמ' [ע"ב] מפרש טעמא: **אפיקטויזין.** להקיא: **ואין מעצבין את הקטן.** לשון ידיך עצבוני (איוב י) שמתקנים ומייבשין עצמותיו וחוליות שדרתו כמדת ללמו ובגמרא [ע"ב] אמר טעמא: **ואין מחזירין את השבר.** עצם שנשבר. כל רפואה אסורה משום שחיקת סממנין: **נפרקה.** אלוייש"ר בלע"ז שיצא העצם מפרק שלו: **לא יטרפם.** לשון ביליס טרופות בקערה (חולין דף סד.):

גמ'

המנער טליתו. פי' ר"ח מן הטל שעליו דהיינו כיבוס וליבון חייב חטאת וכן משמע דהוי דומיא דכומתא דרב יוסף אבל בניעור מן העפר כדפירש בקונטרס אין נראה שיהא שייך ליבון[א]: **היוצא** בטלית מקופלת. איידי דאיירינן במי שנשרו כליו בדרך שאז דרך הוא לקפל טליתו נקטיה הכא: **הרטנין.** רטנין כמו הרהטנין[ב] כ)(הערוך פי' הרצים): **מהו לעשות** מרזב. נראה לרבי דלענין איסור הוצאה איירי[ג] כמו טלית של ד' כנפו' ולוקח שני צידי רוחב טליתו של צד ימינו ונותן על כתף השמאלית ואינו פושטו על כתף אלא מקופל ומונח על כתפו והיינו דקאמר מאי מרזב כיסי בבלייתא שקורין פרונלדר"ה דכשהוא מונח כמו שפירשתי יש בו כיסים מרובים וכל כיסא וכיסא נראה כמין מרזב ומיבעיא ליה אי איכא איסור הוצאה בכך כיון שאינה דרך מלבוש והיינו דקאמר כל אדעתא לכנופי אסור דהיינו כמו שפירשתי ששני צידי הימין מקובצים ומונחים על כתף השמאלית שיכול לילך במהרה ולא יכביד עליו טליתו[ד] אדעתא דלהתנאות שפיר דמי והיינו כשאין צידי טליתו מקובצין אלא צד אחד מונחת על כתפו אבל צוארו וצד האחר נופל על שכמו עד הזרוע ואין בו שום ל) כיסוי[ה] והיינו שלשל רבי טליתו דבסמוך שלשל אותו[ו] כמו שפירשתי כעין להתנאות והיינו דרך מלבוש וכן פירש בערוך ערך מרזב אסור לעשות מרזב בשבת פירוש כשיעטוף אדם טליתו ויקפיל שני קצותיו כעין דרך קיפול ויניחנה על שכמו השמאלית ויחזור ויקפל שאר הטלית שבצד הימין ויניחנה בכתפו רק מה שפירש שקורין מרזב מה שטליתו מופשלת מהנה ומהנה וחלל כנגד השדרה דנראה כמין מרזב אינו נראה לרבי דא"כ מאי קאמר בתר הכי מאי מרזב כיסי בבלייתא הלא אינו עשוי כעין כיסא. מ"ר: **אף** מי מערה חמין. (ד) שהוחמו באור[ז] דאי בחמי טבריא שרי לכתחילה כדאמר בפרק כירה (ד' מ. ושם) והניחו להן חמי טבריא ובפרק שמונה שרצים (ד' קט. ושם:) מ): **דיעבד**[ח] אין. אמי מערה [ט]קאי ולא תנא במתני' חמי טבריא אלא למידק אף מי מערה חמין[י] נ):

דתניא

מסורת הש"ס

א) לעיל נח., ב) [תוספתא פ"ו], ג) ס"א היוצאין וכן גי' ר"ח, ד) [יומא נ. מגילה כב:], ה) ס"א דבני מעיס, ו) נ"א לפלומא, ז) לעיל קכג., ח) ס"א טובל, ט) [עי' תוס' חולין ג. סד"ה המניח ועי' תוס' סוטה ג. ד"ה המקנא דיעבד], י) [רש"ל מח"ז], כ) [בערך רטן וסיים שם הרצים יוצאין בסודר שעל כתפיהן מקובץ ולא משולשל בשביל שלא יעכבו לרוץ], ל) [צ"ל כיסי. מלור דבש.], מ) עי' רש"א ורש"ל, נ) [ועי' תוספות לעיל קט. ד"ה רוחצין ותוס' חולין טו: ד"ה אלא זור],

עין משפט נר מצוה

מ א מיי' פ"י מהלכות שבת הלכה יח סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שב סעיף א:

מא ב מיי' פי"ט שם הל' יט סמג שם טור שו"ע או"ח סימן שא סעיף כט:

מב ג שם סעיף לב לג:

מג ד מיי' שם טור שו"ע שם סעיף לד:

מד ה שם סעיף לא:

מה ו מיי' פכ"ב שם הלכה כ טור שו"ע או"ח סימן שכו סעיף א:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה קמחללי רבנן שבתא: (ב) ד"ה מי מערה וכו' מקורה שהוחם ואין חומו: (ג) ד"ה מסתפגין וכו' אלונטית לעשר' בני אדם נפישו: (ד) תוס' ד"ה אף מי מערה חמין בחמין שהוחמו וכו' ובפ' ח' שרצים והא דקאמר דיעבד אין אמי והד"א:

◆

גליון הש"ס

רש"י ד"ה חייב חטאת. דזהו ליבונה. עיין לעיל דף קמא ע"א רש"י ד"ה מבפנים וצ"ע:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' יוצאין בסודרן שעל כתפן. נ"ב פי' אפילו מקופל. וז"ש רטנין ר"ל הרצים. ערוך ורמב"ס: [ב] שם כל אדעתא לכנופי. נ"ב פי' הרמב"ס שלא יקרעו או שלא יתלכלכו: [ג] רש"י ד"ה כסוי בבלייתא ומחזיקין אותן. נ"ב אבל הרמב"ס כתב אפילו בידו או על כתפו:

◆

לעזי רש"י

פרונצי"ש. קפלים.

גרטי"ר. לגרד.

אישטרייל"א קרצפת, מגרדת.

אלויישי"ר [אישלוישייד"א]. שמוטה.

◆

מוסף רש"י

אפיקטויזין. להקיא, שותה משקים ומקיא, ולא לרפואה אלא להריק את מעיו שיוכל לאכול ולשתות היום הרבה, ואע"ג דלא גזור בה משום שחיקת סממנין, דהא לאו לרפואה היא, אסור משום דמתקן גברא (לעיל קכג:).

◆

מוסף תוספות

א. בלי מים או משקה. ריטב"א. ב. רצים. תוס' הרא"ש. מלשון ריהטא. מאירי. ג. ולא בתיקון כלי. מאירי. ד. שזה דרך משוי. ריטב"א. ה. בתוס' הרא"ש הגי': 'ואין בו קמטים'. ו. צד האחד על זרועו. תוס' הרא"ש. ז. מערב שבת. תוס' רי"ד. שכן היה דרכם להחם חמין מער"ש ונותנים אותם במערה דמטללי לה להחזיק חומן. ריטב"א. ח. והאי דקאמר. תוס' הרא"ש. ועי' מהרש"א והגהות הב"ח שהוא המשך לדיבור הקודם. ט. אבל במי טבריה אפילו לכתחילה שרי. תוס' לעיל קט. ד"ה רוחצין. י. דומיא דמי טבריא וטעמא משום דמי טבריא מגולין אבל מערה מכוסה היא וכו' וחיישינן שמא יזיע, ומש"ה לכתחילה לא. תוס' לעיל קט. ד"ה רוחצין.

◆

רבינו חננאל

המנער טליתו בשבת חייב חטאת. פי' המנער כדכתיב התנערי מעפר, וכדגרסינן התם ומנערה אחת לשלשים [יום]. אם יש אבק בבגד חדש שחור [נ"א: ושחור] ומקפיד עליו, או אם יש עליו דבר טינוף, אוסר רב הונא לנפצו. אבל אם הוא [נ"א: היה] בגד ישן או לבן או אדום ולא קפיד עלייהו שרי, וכן הלכה. וזה שראה עולא לרבנן דהוו נפצי גלימייהו ואמר הני מחללי שבתא, רבנן דפומבדיתא במלבושין דלא קפדי עלייהו הוו נפצי. **כומתא** הוא כמין כובע של ראש במקום סודר, כדאמרינן בפרק השולח גט לאשתו האי אמתא דהוה שכיב מרה, אתת בכת קמיה ואמרה ליה עד אימת תיתעבד ותיזיל ההיא אמתא, שקל כומתיה ושדא בה, אמר ליה קני הא וקני נפשיך, כלומר קני נפשיך בחליפין. וי"א כומתא הוא כגון (כאן) דומה לגביע, והוה באותו הכומתא טינוף. והוה אביי מהסם, כלומר מתיירא כדאמרינן התם חזייה דהוה קא מהסם [נ"א: מיחסם]. א"ל רב יוסף לאביי נפוץ שדי אנן לא קפדינן מידי. **היוצא בטלית מקופלת ומונחת לו על כתיפו**, כגון אילו מוכרי כסות שמקפלין ומפשילין אותן על כתפייהו, אתמר משמיה דר' יוחנן חייב חטאת, ותניא כוותיה והכי הילכתא. וכן נמי היוצא וצרורין לו בסדינו מעות חייב חטאת. אבל הרטנין שהם הרצים יוצאין בסודר שעל כתפיהן, ולא אילו בלבד אלא כל אדם. והנכון להיות כרוך בצוארו, או נימה כרוכה לו באצבעו, כהורקנוס בן ר' אליעזר. ואע"ג דאמר משמ' דר' יוחנן הלכה אע"פ שאין נימה כרוכה לו על אצבעו. **עולא** איקלע לבי אסי בר חני, בעא [נ"א: בעו] מיניה מהו לעשות מרזב בשבת. אמר להו הכי אמר ר' אלעזר אסור. כך קבלנו מרבותינו שיש בידם קבלה כי מרזב זה כשיתעטף אדם טליתו ויקפל ב'

רבינו חננאל (המשך)

קצוותיה כמין כרך קיפול ויניחה על כתפו השמאלית, ויחזור ויקפל שאר הטלית המשולשל בצידו הימין ויניחה בכתפו בימין, נמצאת טליתו מקופלת מהנה ומהנה ומופשלת על כתפיו וחלל כנגד השדרה ונראה כמין מרזב. וכעניין זה היה קשר כישי [כמו] בבלייתא שהיו קושרין ב' כריכות, וקורין אותה כישא וכיסכוסי מאניא). וי"א זולתי פירוש זה, אבל חובה עלינו לומר בלשון רבותינו ומה שקיבלנוהו [נ"א: שקיבלנו מהם]. וכדרב פפא שהוא בתראה עבדינן דאמר כללא [דמילתא] כל אדעתא לכנופי אסור, כל להתנאות שפיר דמי, וכדרב שישא בריה דרב אידי שהיה מתנאה בסדינין. **כי אתא** רב דימי אמר, פעם אחת יצא רבי לשדה והיו ב' צידי טליתו מונחין לו על כתיפו ושאר הטלית כרוכה ומופשלת לו לאחוריו. אמר לפניו יהושע בן זירוז בן חמיו של ר"מ, בזו לא חייב ר"מ חטאת. כלומר זה המעשה דומה לרטנין שיוצאין בסודרין בסדינין מקובצין ולא משולשלין על כתפיהן, ור' מאיר לא היה מחייב בזה חטאת ב)אי לא אסורא מדרבנן. א"ל ר' דיקדק ר"מ עד כאן שילשל רבי טליתו. **מתני' הרוחץ במי מערה כו'**. אוקימנא למתניתין הרוחץ בחמין דיעבד אבל לכתחלה לרחוץ בחמין אסור. ולהשתטף בחמין נמי אפילו כל גופו מותר כר"ש, דתניא לא ישתטף אדם בין בחמין בין בצונן דברי ר"מ, ור"ש מתיר, ר' יהודה אומר בחמין

א) עיין בערוך ערך מרזב א'.

ב) [אולי צ"ל אלמא דאסורה מדרבנן ואפשר דרבינו מפרש בזו לא חייב ר"מ חטאת בניחותא דחטאת לא היה מחייב רק הוי אוסר מדרבנן וצ"ע בזה].

SHAS MOZNAIM